

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.
c/o Tapani Saimovaara
Päijänteentie 12 A 1
17200 Vääksy
www.phly.fi

Hollolan kunta Rakennusvalvontatoimisto

Asia: Muistutus AT Energia Oy:n suunnittelutarveratkaisuhakemuksesta

Muistuttaja:

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys (PHLY) on BirdLife Suomen alueellinen jäsenyhdistys Päijät-Hämeessä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää lintuharrastusta ja -tutkimusta, luonnon- ja ympäristönsuojelua sekä kestävää kehitystä. Tuulivoima on kestävä kehityksen mukaista energian tuotantoa, mutta lainsäädäntö ja luontoarvot asettavat sille tiettyjä reunaehtoja.

PHLY on tutustunut Hollolan Miekkion–Luhdantaustan alueelle sijoittuvaan tuulivoimaloiden rakennushankkeeseen ja lausuu sitä varten haetusta suunnittelutarveratkaisusta seuraavaa:

Kaavoitustilanne

Päijät-Hämeen voimassa olevassa maakuntakaavassa AT Energia Oy:n tuulivoimaloille suunnittelema alue on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, eikä sitä ole osoitettu tuulivoimatuotantoon sopivaksi. Parhailaan laadittavassa uudessa maakuntakaavassa, josta on valmistunut ehdotus, alueen asema on säilynyt ennallaan, eikä se sijoitu tuulivoimatuotantoon soveltuvalla alueella. Tuohijärvenkallion–Lakikallion–Mäyränkallion suunniteltujen tuulivoimaloiden alueella ei ole myöskään yleiskaavaa, jossa alue olisi voitu osoittaa tuulivoimatuotantoon.

PHLY pitää tärkeänä, että kestävä kehityksen mukaista tuulivoimatuotantoa ohjataan kaavoituksella, koska linnuston kannalta huonosti sijoitetuilla tuulivoimaloilla voi olla huomattavia negatiivisia vaikutuksia lintuihin. Kaavoitusprosessi on suunnittelutarveratkaisua laajempi ja monipuolisempi ja turvaa paremmin osallisten mahdollisuudet osallistua suunnitteluun sekä mahdollistaa luontoarvojen asianmukaisen huomioimisen. Huolellinen suunnittelu on tärkeässä roolissa myös tuulivoiman imagohaittojen ehkäisyssä.

PHLY:n näkemyksen mukaan tuulivoima-alueet on hyödyllisintä osoittaa ensin maakuntakaavoituksessa, jonka jälkeen tuotantoa voidaan suunnitella tarkemmin kuntatasolla. Päijät-Hämeen valmisteilla olevassa maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden sijainti. Tämän kaavan aluemerkitöjen odottaminen ja Hollolan kattava oma tuulivoimayleiskaava osoittaisi kunnalta hyvää harkintaa ja asiallista suunnittelua.

Suunnittelutarveratkaisun käyttö tuulivoima-alueiden suunnittelussa

Suunnittelutarveratkaisun käyttämisestä Ympäristöministeriö on ohjeistanut mm. seuraavaa (Tuulivoimarakentamisen suunnitteluopas, s. 27):

Taulukko I. Suuntaa-antava luokittelu suunnittelutarveratkaisun käyttömahdollisuuksista

Alueen sijainti	Alue on osoitettu tuulivoimaloiden alueeksi yleispiirteisessä kaavassa	Aluetta ei ole osoitettu tuulivoimaloiden alueeksi yleispiirteisessä kaavassa
Alueet, joilla on merkittävää yhteensovittamisen tarvetta, tai jotka ovat herkkiä tuulivoimarakentamisen vaikutuksille esimerkiksi luonnonarvojen tai maiseman kannalta.	Suunnittelutarveratkaisun perusteella voidaan toteuttaa korkeintaan 2–4 voimalaa.	Ei voida toteuttaa suunnittelutarveratkaisun perusteella.
Alueet, joilla ei ole merkittävää alueidenkäytön yhteensovittamisen tarvetta, esimerkiksi maa- ja metsätalousvaltaiset alueet.	Suunnittelutarveratkaisun perusteella voidaan toteuttaa korkeintaan 5–6 voimalaa.	Suunnittelutarveratkaisun perusteella voidaan toteuttaa korkeintaan 3–4 voimalaa.

Miekkion–Luhdantaustan suunniteltua tuulivoimaloiden aluetta ei ole osoitettu tuulivoimatuotannolle yleispiirteisessä kaavassa, joten ministeriön ohjeen mukaisesti hanketta ei voida toteuttaa suunnittelutarveratkaisulla, vaan tarvitaan kaava. Alueella on todettu mm. metson soidinpaikka. Metso on herkästi häiriintyvä laji ja osoittaa yhtenä tekijänä alueen olevan herkkää luonnonarvojen kannalta.

PHLY pyytää perehtymään myös Uudenmaan ELY-keskuksen laatimaan suunnittelutarveratkaisuja käsittelevään ohjeeseen (liite 1).

Linnustoselvitykset

Tuulivoima-alueiden luontoselvitysten kuten yleensä useimpien luontoselvitysten keskeisiin perusvaatimuksiin kuuluvat selvityskohteiden luontotyypeistä ja tärkeästä lajistosta hankitut, asianmukaisin menetelmin toteutetut sekä ajallisesti ja alueellisesti riittävän kattavat selvitykset, joiden perusteella voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä ja suosituksia maankäytön suunnittelun ja toteutuksen tarpeisiin. Hyvään raportointiin sisältyy tärkeänä osana aineiston hankkimiseksi käytettyjen menetelmien yksityiskohtainen ja yksiselitteinen kuvaus, jotta ulkopuolinenkin raportin lukija voi arvioida tulosten edustavuutta ja luotettavuutta.

Vaarana on, että puutteellisten aineistojen perusteella liian pitkälle viedyt johtopäätökset siirtyvät selvityksiä siteeratessa ja esittelijöiden suodattamina usein ”totuuksiksi”. Näin käy helposti siitä huolimatta, että itse selvityksissä virhelähteet ja varaukset tuotaisiin painokkaastikin esiin.

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys on tarkastellut AT Energia Oy:n Miekkion–Luhdantaustan alueelle suunniteltavia tuulivoimaloita varten tehtyjä luontoselvityksiä (Aurinkotuuli Oy 14.5.2015 ja Aurinkosiipi Oy/Ramboll 8.10.2012) ja esittää seuraavassa eräitä keskeisimpiä huomioita selvityksistä.

Pesimälinnustoselvitys

Pesimälinnustoselvitys on tehty ”soveltuvin osin” pistelaskentamenetelmällä. Pistelaskenta sopii parhaiten vuosien välisten muutosten seurantaan ja erilaisten ympäristötyyppien linnuston erojen osoittamiseen. Miekkion–Luhdantaustan kaltaiselle tuulivoimala-alueelle paras menetelmä olisi ollut kuitenkin kartoitusmenetelmä, jossa alueen linnusto olisi kartoitettu systemaattisesti läpi vähintään kolme kertaa pesimäkauden aikana (huhtikuun loppupuolen-kesäkuun alkupuolen välisenä aikana).

Päiväpetolintujen reviiereistä tai pesäpaikoista ei selvityksessä ole mainintaa. Kattavassa selvityksessä näiden sijainti olisi pitänyt selvittää noin kahden kilometrin etäisyydellä voimaloista. Samoin pesivien päiväpetolintujen lentoreittejä olisi pitänyt seurata ainakin pesäpoikasaikana. Alueen linnustoa ei tiettävästi ole kartoitettu aiemmin, mutta Tuohijärvenkallion lähistöstä on tiedossa hiirihaukan (uhanalaisuusluokka vaarantunut) reviiiri ja useita havaintoja viime vuosilta. Tästä ei ole raportissa mitään mainintaa.

Kanalintuselvityksessä kartoitettua/läpikäytyä aluetta ei ole esitetty kartalla, eikä raportista ilmene yksiselitteisesti kuinka kattavasti ja miltä osin tuulivoimaloiden alue on käyty läpi. Erillisessä kanalintuselvityksessä metson soidinpaikka on merkitty kartalle pisteenä, mutta siitä ei ole rajausta, vaikka soidinreviirit voivat olla laajoja. Lintuselvityksessä puolestaan ei ole karttaesitystä alueesta, jolla havaintoja on tehty eikä tuloksia ole kartalla.

Kanalintuselvityksessä tärkeänä osana on soidinpaikkojen etsiminen ja rajaaminen. Keväällä 2014 tehtyjen käyntien perusteella Tuohijärvenkallio määritettiin ”todennäköiseksi soidinpaikaksi”. Valittujen käyntien ajankohta olisi ollut hyvä perustella, sillä ne ovat saattaneet ajoittua liian varhain metson soitimen huippu-aikaan nähden, jolloin varsinaiset soidinreviirit olisivat kaikkein varmimmin paikannettavissa. Normaali vuosina metsojen soidin huipentuu huhtikuun puolenvälin jälkeen, usein lähellä vappua (kts. esim. <http://www.metsoparlamenti.fi/Soidinpaikkaesite.pdf>). Tällöin metsokukkojen soidin ”tiivistyy” ja ne siirtyvät lähemmäksi toisiaan, usein perinteisille soidintantereille, jotka voivat olla varsin laajoja metsokukon isosta soidinreviiristä johtuen. Ennen soitimen huipennusta kevättalviset metsokukot voivat innostua soidintunnelmiin milloin missäkin elinalueellaan, mikä on pääteltävissä ns. siivenvetäjiltä.

Muuttolintuselvitys

Miekkion–Luhdantaustan alueen linnustoselvitysten osana kevätmuuttoa seurattiin keväällä yhtenä jaksona huhtikuun lopussa kuutena päivänä (21.–26.4.) ja syysmuuttoa yhtenä jaksona kolmena päivänä (23.–25.9.). Tarkkailupaikkana oli Lahden Jokimaalla sijaitseva Rälssinkallion maankaatopaikka. Selvityksessä mainitaan, että havainnointi pyrittiin ajoittamaan hanhien ja päiväpetolintujen muuton pääasialliseen ajankohtaan. Kumpikin ajanjakso käsittää vain pienen osan huomionarvoisen lajiston muuttokausista ja antaa hyvin kapea-alaisen käsityksen muuton kulusta. Havainnointipäiviä olisi pitänyt olla enemmän ja niiden kohdentamiseen olisi pitänyt kiinnittää huomiota. Kevätmuuton seurantapäivät olisi pitänyt jaksottaa maaliskuu–toukokuun välille ja syysmuuttopäivät elo–lokakuun(marraskuun) välille.

Hankittu muuttoaineisto on riittämätön johtopäätösten pohjaksi. Raportissa kuitenkin esitetään yksikantaan toteamuksia ilman varauksia ja ilman luontoselvityksiltä vaadittavaa kriittistä virhelähteiden analysointia. Tämä koskee myös pesimälinnustoselvitysosuuksia.

Muutto-osuudesta puuttuu relevantti pohdinta erilaisten säätilanteiden vaikutuksesta lintujen muuttoon, reitteihin ja lentokorkeuksiin. Selvityksessä hankittu niukka havaintoaineisto ei tosin tähän anna mahdollisuuksiakaan, eikä sitä selvityksessä ole yritetty muutenkaan tehdä (esimerkiksi aiemman havaintoaineiston pohjalta).

Raportissa väitetään, että Rälssinkalliolta havaittava Lahden eteläpuolen muuttoreitti ei ole syksyisin läheskään yhtä merkittävä kuin keväisin. Johtopäätöksellä ei ole tukevaa havaintoaineistoon perustuvaa pohjaa, siihen selvitystä varten havainnoitu kolme päivää on riittämätön. Raportista ei myöskään ilmene, että olisi käytetty aiempien vuosien havaintoaineistoja päätelmien tukena ja tausta-aineistona (tavanomainen harrastajien kirjaama aineisto on tosin usein puutteellista mahdollisten muuttoreittien hahmottamiseen, mutta havaintopäivien muuton voimakkuudesta sen perusteella saa yleensä käsityksen).

Nykymuotoista syysmuuton seuranta on harrastettu Rälssinkalliolla vasta muutaman viime vuoden ajan, mutta tällöinkin havainnointipäivien lukumäärä on ollut huomattavasti vähäisempi kuin jo vuosikymmenien ajan tehokkaasti havainnoiduilla Päijänteen–Vesijärven tarkkailupaikoilla. Samoin Rälssin havainnointipäivien ajoitus on ollut usein huono tuulivoimalasuunnittelun kannalta olennaisen lajiston päämuuttokausiin nähden. Tehtäessä vertailuja ja johtopäätöksiä muuton painopistealueista ja -reiteistä, tulisi perehtyä saatavilla oleviin aineistoihin ja selvittää ainakin havainnointipäivien määrän ja ajoittumisen sekä päivittäisten havaintoaikojen eroja.

Vanhojen hajahavaintojen perusteella on mahdollista, että myös Lahden eteläpuolella voi olla merkittävää muuttoa. Huomiotta on jätetty esimerkiksi Vesijärven itäisen haaran kautta syksyisin muuttavien vesiympäristön lajien muuton väylät lintujen noustua järveltä Lahden ylle ja jatkaessa muuttoa eteläisiin suuntiin. Tällainen muutto on vilkkainta matalapainetilanteissa pilvisinä ja usein sateisina päivinä, jolloin linnut muuttavat matalammalla kuin kauniilla säällä.

Tuulivoimaloiden alueella sijaitsevalla Lakikalliolla (kolmiomittaustornista) tarkkailtiin 1970-luvun alkupuolella ainakin muutamina päivinä syysmuuttoa, jolloin havaittiin melko paljon muuttavia vesilintuja. Havaintopäivinä nähtiin myös petolintuja Tuohijärven- ja Lakikallioiden yllä. Birdlife Suomi on listannut linnuston kannalta erityisen herkkiä alueita, joissa tuulivoimarakentaminen voi olla haitallista. Näihin kuuluvat suurikokoisten lintujen vakituiset kaartelupaikat, kuten avokallioalueet.

Raportissa ei ole selostettu, miten tarkasti on pystytty havainnoimaan ja määrittämään tuulivoimaloiden alueella havaittujen lintujen lentoreitit Rälssinkalliolta, joka sijaitsee peräti noin 3,5–5 km:n etäisyydellä (lähin–etäisin tuulivoimala) tuulivoimaloiden alueesta. Asianmukaisesti toteutetuissa muuttolintuselvityksessä havainnointipaikka on sijainnut tuulivoima-alueella tai niin lähellä, että lintujen liikkumisesta saadaan mahdollisimman tarkka käsitys. Jos alueella ei ole havainnointiin sopivaa näköalapaikkaa, on käytetty koottavia torneja.

Selvityksessä puhutaan ”kriittisistä reiteistä”, joiksi on määritelty tulkinnanvaraisesti voimaloiden sijoituspaikkoja kuvaavat ympyrät. Raportin lukijalle jää epäselväksi, kuinka luotettavasti lintujen liikkuminen tällä ”kriittisellä reitillä” on voitu määrittää kilometrien päästä. Muuttohavainnot tulisi esittää selkeästi kartalla suhteessa voimalaloihin, niistä tulisi esittää lentosuunnat ja –korkeudet.

Lepakkoselvitys

Lepakkoselvityksessä ei ole kartoitettu lepakoiden päivehtimispaikkoja tai arvioitu edes niiden potentiaalia. Päivehtimispaikat ovat suojeltuja Luontodirektiivin IV a) liitteen mukaisesti lisääntymis- ja levähdyspaikkoina, joita koskee hävittämis- ja heikentämiskielto.

Vaikutusten arviointi

Edellä esitettyjen kartoitusten ja raportoinnin sekä esitystapojen puutteiden johdosta PHLY toteaa, että vaikutusten arviointi on perustunut osittain puutteellisiin tietoihin ja/tai niitä ei pystytä arvioimaan kattavasti esillä olevan materiaalin perusteella. PHLY pyytää kuntaa ja hankkeen toimijaa täydentämään asiat ja laittamaan ne nähtäville sekä toimittamaan yhdistykselle tiedot linnustoselvityksien säätiloista, tarkoista ajankohdista (kellon ajat), tarkoista alueista tai pisteistä, joilla lintuja on laskettu sekä täydentämään selvityksiä, jotta vaikutusten arviointia varten saadaan riittävä aineisto. Nykyisten selvitysten raportointeja ja karttaesityksiä on myös syytä täydentää monelta osin.

Vaadittavat lisäselvitykset

-pesimälinnustoselvitystä tulee täydentää päiväpetolintujen osalta (vähintään 2 km säteeltä)

-kanalintuselvitystä tulee täydentää metson ruokailualueiden osalta (ja esittää soidinalueen aluerajaus sekä selvityksissä tehtyjen havaintojen paikat kartalla)

-muuttolintuselvitystä tulee täydentää siten, että muuttokaudet tulevat katettua myös alkukevästä (maalis-huhtikuu), loppukevästä (toukokuu) ja syksyn osalta kattavammasi erityisesti elokuun ja syyskuun alun osalta ja loppusyksyn (loka-marraskuun) osalta

-täydennettyjen muuttolintuselvitysten perusteella on laadittava törmäysmallinnus ainakin uhanalaisille lajeille

-hankkeen vaikutuksia tulee arvioida muuttavaan linnustoon huomioiden koko maakunnan tai hankealueen kautta muuttavan populaation muuttoreitit huomioiden. Arvioinnissa tulee huomioida sekä olemassa oleva että suunniteltu tuulivoimatuotanto.

Lopuksi

PHLY katsoo, että AT Energia Oy:n hanke tulee käsitellä ympäristöministeriön ohjeiden mukaan kaavoituksen kautta, missä yhteydessä luontoselvityksistä ainakin linnustoselvityksiä ja lepakkoselvitystä tulee täydentää monilta osin, ennen kuin päätetään tuulivoimaloiden lopullisista sijoituspaikoista ja määristä sekä ylipäätään hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta ko alueelle.

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys pyytää Hollolan kunnalta tietoa päätöksistä tuoreeltaan yhdistyksen osoitteeseen.

Lahdessa 6. päivänä elokuuta 2015

Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistys
Tapani Saimovaara
Puheenjohtaja